

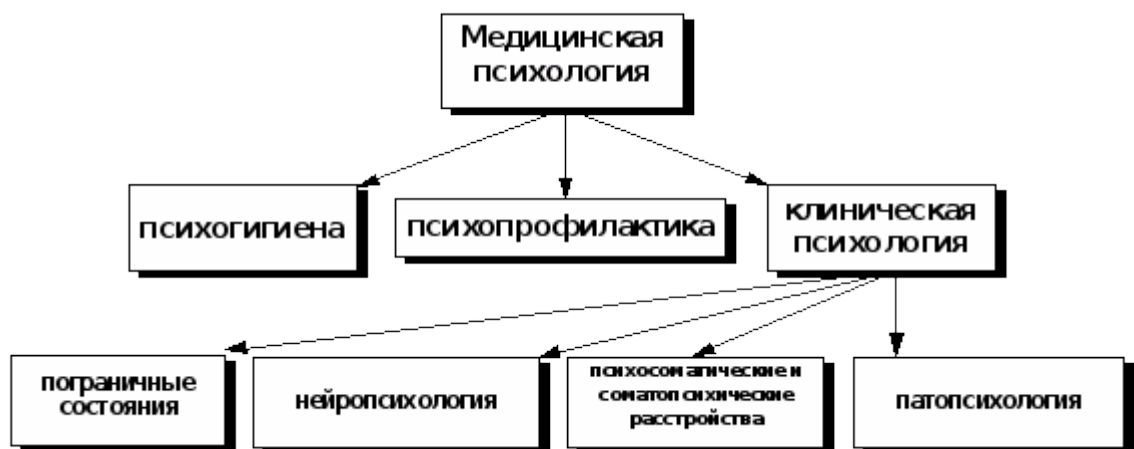
Тема 1 Підходи до змісту медичної психології

При вивченні медичної психології виникають визначені труднощі, що викликані відсутністю загальних представлень про клініку захворювань, цілісності образу психіки хворого. У навчальних посібниках існує відома термінологічна розмитість і плутанина у визначенні медичної психології.

Зміст медичної психології, її місце, обсяг дотепер по-різному розуміються фахівцями. Загальним є те, що медична психологія розглядає область, прикордонну між медициною і психологією. При цьому вона вивчає проблеми медицини в психологічному аспекті і методами психології.

У більшості країн поширене поняття клінічної психології, а не медичної. У клінічну психологію в США включаються психотерапія, психодіагностика, консультативна психологія, психогігієна і реабілітація, деякі розділи дефектології, психосоматика. У Польщі медична психологія також розуміється досить широко, у число її задач включаються діагностика, клініко-відбудовна діяльність, реабілітація інвалідів, психотерапія, психокорекція, контроль ефективності психокорекції і психотерапії.

У нашій країні К. К. Платонов розглядав клінічну психологію як частину медичної психології. Клінічна психологія, на його думку, має прикладне значення, відповідаючи потребам клініки: психіатричної, неврологічної, соматической. У медичну психологію Платонов уклучив крім клінічної психології психогігієну.

Предмет дослідження медичної психології

По спрямованості психологічних досліджень (на виявлення загальних закономірностей або на особливості конкретного хворого) можна виділити загальну і приватну медичну психологію.

Загальна медична психологія вивчає загальні питання і містить у собі наступні розділи:

Основні закономірності психології хворої людини (критерії нормальної, тимчасово зміненої і хворобливої психіки), психології лікаря (медичного працівника), психології повсякденного спілкування хворого і лікаря, психологічної атмосфери лікувально-профілактичних установ.

Психосоматические і соматопсихические взаємовпливу.

Індивідуальність (темперамент, характер, особистість), еволюцію й етапи її постнатального онтогенезу (включаючи дитинство, отрочтво, юність, зрілість і пізній вік), афективно-вольові процеси.

Медичну деонтологію, що включає питання лікарського боргу, етики, лікарської таємниці.

Психогигієну (психологію медичних рад і консультацій, психологію родини, психогигієну обличчя в кризові періоди їхнього життя (пубертатний, клімактеричний). Психологію шлюбу і полового життя. Психогигієническое навчання, психотренінг взаємин лікаря і хворого. Загальну психотерапію.

Приватна медична психологія вивчає конкретного хворого, а саме:
особливості психічних процесів у психічних хворих;
психіку хворих на етапах підготовки, виконання хірургічних втручань і в післяопераційний період;
особливості психіки хворих, що страждають різними захворюваннями (серцево-судинними, інфекційними, онкологічними, гінекологічними, шкірними і т.д.);
психіку хворих з дефектами органів і систем (сліпота, глухота і т.п.);
особливості психіки хворих при проведенні трудової, військової і судової експертизи;
психіку хворих алкоголізмом і наркоманією;
приватну психотерапію.

Можна виділити конкретні клініки, де знаходять практичне застосування знання відповідних розділів медичної психології: у психіатричній клініці – патопсихологія; у неврологічній – нейропсихологія; у соматической – психосоматика.

Патопсихологія вивчає, по визначенню Б. В. Зейгарник, структуру порушень психічної діяльності, закономірності розпаду психіки в їхньому зіставленні з нормою. При цьому патопсихологія використовує психологічні методи, оперує поняттями сучасної психології. Патопсихологія може розглядати задачі як загальної медичної психології (коли вивчаються закономірності розпаду психіки, зміни особистості психічних хворих), так і приватної (коли досліджуються порушення психіки конкретного хворого для уточнення діагнозу, проведення трудової, судової чи військової експертизи). Близька до патопсихології нейропсихологія, об'єктом вивчення якої служать захворювання ЦНС (центральної нервової системи), переважно локально-осередкові поразки головного мозку.

Психосоматика вивчає вплив психіки на виникнення соматических проявів.

. Патопсихологію варто відрізнити від психопатології. Остання є частиною психіатрії і вивчає симптоми психічного захворювання клінічними методами, використовуючи медичні поняття: діагноз, етіологія, патогенез, симптом, синдром і ін. Основний метод психопатології – клініко-описовий. Взаємозв'язок медичної психології з іншими науками

На розвиток медичної психології впливають наступні медичні дисципліни: психіатрія, неврологія, нейрохірургія, психотерапія, терапія. Це вплив взаємообразно. Близька медична психологія і до ряду інших психологічних і педагогічних наук – експериментальної психології, трудотерапії, олигофрено-педагогіке, тифлопсихології, сурдопсихології й ін.

Медична психологія значно впливає на розвиток загальнотеоретичних питань психології:

співвідношення соціального і біологічного в розвитку психіки,
аналіз компонентів, що входять до складу психічних процесів,
розвиток і розпад психіки,

роль особистісного компонента в структурі різних форм психічної діяльності.

Медична психологія використовує знання педагогіки, соціології, філософії і т.д. Необхідність комплексного підходу пронизує всю роботу медичного психолога.

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

Основна увага в пропонованому посібнику приділяється патопсихології, тому що ця область медичної психології є невід'ємною частиною діагностики й експертизи в психіатричних і соматических клініках. В 2-й главі описані порушення різних психічних процесів (пам'яті, уваги, мислення, мови, сприйняття), а також запропоновано кілька психологічних методів для дослідження цих порушень. У 3-й главі описані найбільш розповсюджені психічні захворювання, у діагностиці яких у психіатричній клініці бере участь патопсихолог.

Одна частина в описі хвороби являє собою клініко-описовий метод, використовуваний психіатрами. Акцентується увага на термінах, використовуваних психіатрами. Про цю термінологію психолог повинний бути обізнаний, однак при цьому у своїх висновках повинний використовувати методи і мова психології. Останнє знаходить висвітлення в іншій частині опису захворювання. Там описуються порушення, характерні для визначеного захворювання, що виявляються за допомогою спеціально підібраних тестів.

Патопсихологічне дослідження

Патопсихологічні дослідження порушеної психіки проводилися спочатку тільки в психіатричних клініках. Для виділення критеріїв норми і патології вивчалися паралельно особливості психіки здорових людей. З погляду психосоматической медицини, визначені особистісні особливості людини лежать в основі ряду соматических захворювань. Тоді патопсихологічне дослідження особливостей психіки необхідно проводити й у соматических клініках з метою подальшої психокорекції особистості і профілактики соматических захворювань.

Патопсихологічне дослідження містить у собі наступні компоненти:

бесіду з хворим;

експеримент (тестування);

вивчення історії хвороби;
спостереження за поведінням під час дослідження;
аналіз отриманих результатів;
оформлення висновку.

Патопсихологические експериментальні завдання підбираються для рішення практичних задач клініки. В основному досліджуються порушення розвитку особистості і порушення психічних процесів:
розладу сприйняття;
розладу уваги;
розладу пам'яті;
розладу мислення;
розладу розумової працездатності.